

SZOPHOKLÉSZ ANTIGONÉ

FORDÍTOTTA
TRENCSÉNYI-WALDAPFEL IMRE

SZEMÉLYEK

ANTIGONÉ
ISZMÉNÉ
A THÉBAI VÉNEK KARA
KREÓN
ŐR
HAIMÓN
TEIRESZIÁSZ
HÍRNÖK
EURÜDIKÉ
MÁSODIK HÍRNÖK

Történik Thébaiban, a királyi palota előtt

Antigoné és Iszméné

- ANTIGONÉ Iszméné, testvér, egy szív, egy lélek velem,
Ismersz-e bajt, mit Oidipusz atyánk után
Kettőnkre, kik még élünk, nem halmozna Zeusz?
Mert nincsen átok és nincs semmi fájdalom,
Nincs becstelenség és nincsen megcsúfolás,
Amit ne látnánk rajtunk teljesedni be.
Most is mi az, mit városszerte hall a nép,
Kihirdetésre mily királyi szó került?
Hallod, tudod? Vagy nem jutott füledbe még,
Mivel sújtják a gyűlölők szeretteid?
- ISZMÉNÉ Hozzám szeretteink felől, Antigoné,
Se jó, se rossz hír nem jutott azóta, hogy
Két testvér két testvérünket veszítettük el,
Kik egy napon s egymás kezétől estek el.
Ma éjjel Argosz harci népe elvonult
S azóta semmit sem tudok, mi engemet
Boldoggá tenne vagy mélyebbre sújtana.
- ANTIGONÉ Mindjárt gondoltam, épp azért hívattalak
Kapun kívülre, hogy szavam ne hallja más.
- ISZMÉNÉ Mi az? Mi nyugtalanság van szavad mögött?
- ANTIGONÉ Hát nem megvonta két testvér közül Kreón
A másiktól, mi egyiknek kijárt, a sírt?
Eteoklészt, mint mondják, jog s törvény szerint
A föld göröngyével takarta el, hogy őt
Az alvilágiak közt várja tisztelet.¹
De Polüneikészt, mert elhullt veszett ügyért,
Ilyen parancs fut szét a város népe közt,
Hogy eltemetni, sem siratni nem szabad,
Hagyják, heverjen ott megkönnyezetlenül,
A dögmadár kívánatos zsákmányaként.
A jó Kreón ilyen parancsot osztogat
Neked s nekem - nekem! ki kell ezt mondanom! -
S mindjárt jön is, hogy kik még nem tudják talán,
Azok saját szájából hallják meg s vegyék
A tiltó szót szívükre, mert ki megszegi,
Nyilvánosan fogják azt megkövezni majd.
Ez így van, és most megmutathatod, ki vagy,
Derék ősokhöz méltó, vagy hitvány utód.
- ISZMÉNÉ Szerencsétlen leány, ha így van ez, magam
- Kötök vagy oldok - rajta mit változtatok?

¹ *Az alvilágiak közt várja tisztelet* - a görögök hite szerint csak azok lelke juthatott be haláluk után az Alvilágba, akiket eltemettek, az elföldeletlen holtaké nem; éppen ezért súlyos vétek volt bárkit temetetlenül hagyni, s aki mégis megtette, annak az alvilági lelkek bosszújától kellett tartania.

ANTIGONÉ Gondold meg ezt: velem tartasz, segítesz-e?
 ISZMÉNÉ Terved hová vezet, milyen veszélybe mégy?
 ANTIGONÉ A drága testet két kezeddal bírod-e?
 ISZMÉNÉ Te mernéd eltemetni őt, akit tilos?
 ANTIGONÉ Testvéremet s testvéredet, ha nem követsz,
 De senki áruláson engemet nem ér.
 ISZMÉNÉ Irtózatoss, ha egyszer tiltja ezt Kreón!
 ANTIGONÉ Attól, mi engem illet, ő sem zárhat el.
 ISZMÉNÉ Ó, jaj, testvérem, emlékezz reá, atyánk
 Mily megvetetten pusztult el, mikor maga
 Kutatta fel saját förtelmes tetteit,²
 S látván kiszúrta két szemét saját keze.
 A hitves és szülő - e két név egy személy -³
 Kötélen végzi szégyennel telt életét.
 A harmadik csapás: két testvér egy napon
 Öngyilkos indulattal pusztulásba ront,
 S közös halált egymás kezén szenvednek el.
 Ketten maradtunk meg csupán, gondold csak át,
 Mi vár reánk, ha általhágjuk vakmerőn
 A törvényt, mit király kimond, s hatalma véd.
 Meg kell hogy ezt is értsd: mi gyöngye nők vagyunk.
 A férfakkal nem tudunk megküzdeni,
 Erősebbek s ha már felettünk ők urak,
 Szót kell fogadni, bármiként is fáj e szó.
 Imámmal én az alvilági lelkeket
 Engesztelem s hiszem, nyerek bocsánatot,
 Mivelhogy kényszerúségből tettem csak így.
 De ennél többre örület gondolni is.

ANTIGONÉ Hát nem hívlak többé magammal, sőt ha még
 Jössz is magad, segítséged nem kell nekem.
 Te légy okos, ha tetszik; én őt el fogom
 Temetni ha ezt teszem, meghalni szép.
 Mint kedves akkor kedvesemmel fekszem ott
 A jámbor bűn után, hiszen sokkal tovább,
 Mint itt fenn, kell az Alvilágban tetszenem.
 Mert ott lenn fekszem majd örökre. Ám ha te
 Inkább szegülsz az istenekkel szembe, menj!

² *maga Kutatta fel saját förtelmes tetteit* - Oidipusz már Thébai királya volt, mikor dögvész kezdett pusztítani a városban. Oidipusz a delphoi jósdához fordult felvilágosításért, s Apollón azt a jóslatot adta, hogy addig nem szűnik meg a ragály, míg fel nem kutatják és el nem úzik Laiosz gyilkosát. Oidipusz maga vezette a „nyomozást”, s közben tudta meg, hogy a tettes ő maga volt.

³ *A hitves és szülő - e két név egy személy* - Oidipusz felesége, Iokaszté volt Laiosz felesége is, tehát Oidipusznak anyja is, hitvese is egy személyben. Mikor Oidipusz igazi kilétére fény derült, Iokaszté felakasztotta magát.

ISZMÉNÉ Én semmit ellenükre nem teszek, hanem
A város ellen tenni sincs erőm elég.

ANTIGONÉ Te tégy, ahogy jónak látod, de én megyek
És édes testvérem fölé sírt hantolok.

ISZMÉNÉ Ó, én szerencsétlen, téged hogy féltelek!

ANTIGONÉ Értem ne aggódj, intézd csak tensorsodat!

ISZMÉNÉ Csak el ne áruld tetedet majd senkinek,
Tartsd jól titokban, én is szintúgy titkolom.

ANTIGONÉ Eh mit, beszélj csak, még jobban gyűlöllek én,
Ha hallgatsz, mint ha mindenütt kikürtölöd.

ISZMÉNÉ Hideg fut át, s tebenned ég a szenvedély.

ANTIGONÉ De tetszem így is, kiknek illik tetszenem.

ISZMÉNÉ Ha célhoz érsz. De vágyad el nem érheted.

ANTIGONÉ Ha nem bírom, ráérek abbahagyni még.

ISZMÉNÉ A lehetlent célba venni sem való.

ANTIGONÉ Ha így beszélsz, meg kell gyűlölnöm tégedet,
S halott testvérünk is méltán gyűlölni fog.
Hagyj engem, dőre elhatározásomért
Szenvedjem el, mi vár reám; nem szenvedek
Semmit, mi elcsúfítsa szép halálomat.

ISZMÉNÉ Menj hát, ha tetszik, ámde tudd, hogy esztelen,
Ha mégis szeretnek hű szeretteid.

Izsméné a palotába megy, Antigoné oldalt távozik.

A kar bevonul

KAR Fénylő Hélios, ily szépen
Hétkapujú Thébai felett
Nem ragyogott soha még sugarad,
Föltüntél valahára s arany
Napra nyitod szemedet,
Dirké forrása fölé lépsz,
És a fehérpajzsú harcost,⁴
Aki Argoszból jött fegyveresen,
Megeresztve a zablát,
Futni te kényszerítéd.
Polüneikész hozta hazánkra őt,
Féltékeny dühe vitte rá,
Vijjogva,
Akárcsak a földre lecsapva a sas,
A szárnya: a pajzsa, mintha fehér
Hó fedne be mindent,

⁴ a fehérpajzsú harcost - a kar Andrasztozra, Argosz királyára céloz, aki ezüst pajzzsal szállt hadba.

Fegyver rengeteg és
Lófark leng a sok sisakon.

Meg-megállt palotánk felett
- Gyilkos dárdasor áll körben
Szegezve a város hét torkának - ⁵
Hogy vérünk habzsolja a csőre,
S bástyáink koszorúját
A szurokfáklyák tüze által
Héphaisztosz foglalja el.
Igy hullámzik a háta körül
Arész vad lármája, amíg
Felgyürkőzik a harcra a sárkány.⁶
Mert a dicsekvő nyelvet Zeusz
Gyűlöli és meglátva, hogy ők
Mint rohanó árvíz közelednek,
És büszkén csörrent az arany,⁷
Ő arra vetette tüzét,⁸
Ki éppen a célnál
Győzelmi dalára fakadni akart már.

Villámérten a földre zuhant épp az, ki kezében
Égő fáklyát vitt, örült szándékkal, a harc
Részegként
Ránk fújni a gyűlölet viharát.
Ez a sors volt mérve reá,
Másokat másként sújtott porba Arész, a hatalmas,
Aki mindig az első.
Hét vezérük a hét kapunál
Ugyanannyi vezér által leterítve fegyvereikkel
Zeusznak adóztak mint diadalmi jellel,⁹
Csak két nyomorult nem,
Kit egy atya nemzett, egy anya szült,
S egymás ellen győzni rohantak,
Két testvér a közös halálba.

⁵ *a város hét torkának* - a hét kapunak. Noha az ostromló sereg már elvonult, a kar még mindig látni véli.

⁶ *Felgyürkőzik a harcra a sárkány* - azaz Thébai harcosai, akiknek ősei a monda szerint elvetett sárkányfogakból születtek.

⁷ *büszkén csörrent az arany* - a kar a gazdag fegyverzetre céloz.

⁸ *Ő arra vetette tüzét* - Kapaneuszt, az ostromló sereg hét vezérének egyikét Zeusz villámával sújtotta, mert a falakra hágva azzal kérkedett, hogy akár Zeusz akarata ellenére is beveszi a várost.

⁹ *Zeusznak adóztak, mint diadalmi jellel* - Szophoklész úgy tudja, hogy az ostromló sereg vezérei mind elestek. Fegyvereiket a győztesek leszedték, és hálájuk jeléül Zeusz Tropaiosz, a „megmentő” Zeusz templomában akasztották fel, egyúttal győzelmüknek is emléket állítva. Az egymást megölő testvérpár fegyverei természetesen egyik célnak sem feleltek meg.

De megjött végre a Győzelem istennője,
A harcszekerekben gazdag Thébaiba Niké,
Most már itt az idő
A harcok után hosszú feledésre,
S hogy az istenek szentélyeihez
Éjjeli táncban menjünk mind s Thébaiban a hangos
Dionüszosz legyen úrrá.
Hanem itt jön már az új király,
Kreón, Menoikeusz fia,
Új isteni szándék tette királlyá.
Jön már, de mit forgat agyában,
Hogy a véneknek ezt a tanácsát
Összehivatta magához,
Elküldve a hírnököt értünk?

Az utolsó sorok közben lép a színpadra Kreón, kíséretével

KREÓN

Jó férfiak, nagy megrázkódtatás után
A várost újra talpra állni engedik
Az istenek. S én szolgát küldtem értetek,
Hogy hozzám jöjjetek, de csak ti, senki más,
Mivel tudom, míg Láiosz trónszéke állt,
Ti tiszteltétek őt, utána Oidipuszt,
S bár elbukott, hűségesek maradtatok,
Tanácsotokkal támogatva két fiát.
De most, hogy íme ők a kettős sors alatt,
De egy napon s egymásra törve estek el,
Szégyenletes sebbel, mit testvérkéz ütött,
Az elbukottakról a vérrokon jogán
Rám szállt minden hatalmuk és enyém a trón.
De egy-egy emberről bizony mindig nehéz
Kitudni, lelkében mi gondolat lakik,
Míg nem mutatja meg törvény s uralkodás.
Ki egy egész város felett uralkodik,
S nem tart ki, bár az elhatározása jó,
Ha nyelvére a rettegés fékét veti,
Mindig hitványnak tartottam s tartom ma is.
És azt, ki bármi jó barátot többre tart
Saját hazájánál, becsülni nem tudom.
Mert én, a mindent látó Zeusz legyen a tanum,
Nem hallgatok, ha látom, hogy leselkedik
Romlás a polgárokra üdv helyett, s aki
A város ellenségének mutatkozik,
Az én barátom nem lehet, mivel tudom,
A város ment meg minket is; hajója míg
Békén halad, barátunk lesz, amennyi kell.
Hazánkat ily elvekkel én nagyra teszem,
S ezekkel egy tőről szakadt parancsom is,
Mit most az Oidipusz fiakra hirdetek,
Ezért a városért harcolt Eteoklész,

Ezért forgatva dárdáját esett is el,
S én végtisztességét megadni rendelem,
Mint illik és a hős halottaknak kijár.
De Polüneikészt, bár egy test, egy vér vele,
Mivel hazája és az ősi istenek
Ellen hozott hadat; míg számkivetve volt,
S vár fokára lángot vetni készen állt
S a testvér vérét inni s üzni mint rabot,
Hát városszerte meghirdetni rendelem,
Hogy eltemetni s megsiratni sem szabad.
De hagyni kell, heverjen ott a pöre test,
Kutyák s a dögmadar undok zsákmányaként.
Igy tartom én helyesnek, s míg én itt vagyok,
A jók jutalma bűnös kézre nem kerül,
S ki jó szívvel van városunk: hazánk iránt,
Azt életében s holtában megtisztelem.

KARVEZETŐ Tetszésed ez, Kreón, Menoikeusz gyermeke,
Különbséget teszel hű s pártütő között,
Különben is csak rajtad áll ítéletet
Az élők és holtak felett kimondani.

KREÓN Vigyázzatok ti rá, hogy teljesüljön is.

KARVEZETŐ Ilyen teherhez ifjabb vállakat keress.

KREÓN A holttest mellé rendeltem már öröket.

KARVEZETŐ Mitőlünk akkor mily szolgálatot kívánsz?

KREÓN Hogy engedetlenséget meg ne tűrjetelek.

KARVEZETŐ Biztos halálba menni senki sem bolond.

KREÓN Az várna rá, mégis, hol nyerni van remény,
Saját vesztébe is rohan sok vakmerő.

Az őr fellép

ŐR Uram, nem mondhatom, hogy fürgék lábaim,
S a nagy futástól hagy ki tán lélekzetem,
Sőt meg-megállni, késztetett a gondolat,
S már-már azon voltam, hogy visszafordulok.
Mert megszólalt a lélek bennem, s szólt imígy:
Szerencsétlen, hová? Mi büntetés elé?
Majd: nem sietsz? Ha mástól tudja meg Kreón,
Haragja téged akkor is csak megtalál.
Ezen tűnődtem, meglassítva lépteim,
És így a távolság is hosszúra nyúlt.
De végül is győzött az; hogy eljövök,
S elmondom, bármilyen kevés, amit tudok,
Számomra is még megmaradt az egy remény,
Hogy semmi más nem érhet, csak mi végzetem.

KREÓN Mi baj, hogy így elveszted bátorságodat?

ŐR Először hadd mondjam, mi rám vonatkozik:
 A tettes nem vagyok s nem is láttam, ki volt,
 Ezért büntetni engemet nem is jogos.

KREÓN Mily kertelés ez? Körben jár a tett körül
 A szó: de annyi látszik, hogy nem jót hozol.

ŐR Félelmetes tett hírének hozni is nehéz.

KREÓN Most sem beszélsz, hogy aztán elhordhasd magad?

ŐR Beszélek én; a holttestet, ki, nem tudom,
 Imént homokkal hintve; szent szokás szerint
 Megtéve mindent, eltemette s elszökött.

KREÓN Mit mondasz? Férfi hát akadt ily vakmerő?

ŐR Azt nem tudom. Nem láttam ott ásónyomot,
 S nincs ott lapáttal félredobva földgöngy,
 Száraz s kemény a föld, kerék sem vágta be,
 A tettes nem hagyott árulkodó jelet.
 Kinek reggel kellett őrseget állnia,
 Mutatta mint baljóslatú csodát nekünk,
 Nem rejti hant, csak vékony rétegben homok,
 Ugy látszik, volt, ki ezt megvonni tőle félt,
 De annak legkisebb nyomát se láttuk ott,
 Hogy tán vadak vonszolták volna vagy kutyák.
 Egymást okoltuk, elhangzott sok durva szó,
 S ha verte volna egyik őr a másikat,
 Nem tudta volna meggátolni senki sem.
 A másikat bűnösnek tartja mindegyik,
 De nem vállalja senki, hogy tud biztosat,
 Inkább a forróvaspróbát kiállani¹⁰
 S esküt letenni kész s tűzön menni át,
 Hogy ő se tette és hogy arról sem tudott,
 Hogy más akarta vagy megtette volna ezt.
 De végül is, hogy semmi nyom sem vitt tovább,
 Olyan félelmes szót mondott ki egyikünk,¹¹
 Hogy földig húzta mindnyájunk fejét a gond,
 Ám jobb tanácsot adni s ellentmondani
 Ki sem tudott, s az volt e szó, hogy nem lehet
 Titkolni már, s meg kell neked jelentenünk.
 Győzött e vélemény; kockát vetünk, s a sors
 A hírnök kétes tisztességét róttá rám.
 Kelletlenül jövök s nem kellek senkinek,
 Hisz azt, ki rossz hírt hoz, nem kedvelik sehol.

¹⁰ *forróvaspróbát kiállani* - a bűnös kiderítésének még a középkorban is szokásos módja: a gyanúsított izzóra tüzesített vasdarabot vett a kezébe, s ha nem keletkeztek rajta égési sebek, akkor ártatlannak, ellenkező esetben bűnösnek tekintették.

¹¹ *félelmes szót mondott ki egyikünk* - valamelyik őr nyilván figyelmeztette társait, hogy Kreón megtiltotta a halott eltemetését, s most könnyen rájuk terelődhet a gyanú.

KARVEZETŐ Kezdetől fogva sejtem én, uram király,
Hogy istenek kezére kell ismerni itt.

KREÓN Ne szólj tovább, nehogy magadra vond dühöm,
És vénségedre balgának találjalak!
Hisz túrhetetlen szóbeszéd, amit beszélsz,
Hogy oly halottal istenek törődjenek.
Talán meg is tiszteljék még mint jótevőt?
Hogy eltemessék azt, ki oszlopcsarnokuk
S a szentély szobrait jött el felgyújtani,
A földjüket s törvényüket tiporni el?
Vagy istenek jutalmaznák a bűnöket?
Nem, nincs ez így, hanem régóta vannak itt
Oly férfiak, kik ellenem lázítanak,
Titkon rázzák fejük s nem hajtották nyakuk
Törvényeim jármába engedelmesen.
Azok voltak, már látom én világosan,
Kik ezt megtenni felbéreltek másokat.
Mert nincs a pénznél emberek között nagyobb
Gonosz, miatta városok pusztultak el,
S miatta lettek emberek földönfutók,
Aljas tettekre ez tanít, a lelkeket
Mikéntha megcserélné, jót gonoszra vált,
Az embereknek megmutatja, hogy legyen
Minden lépés istentől elrugaszkodott.
Hanem kiket pénzvágyuk erre vitt, tudom,
Jön még idő, hogy meglakolnak tettükért.
Addig, ha még ugyan Zeuszé a tisztelet,¹²
Jegyezd meg jól, amit mondok s vedd eskünek:
Ha azt, ki végbe vitte ezt a temetést,
Meg nem találod és elém nem hurcolod,
Nemcsak halállal vár reád az Alvilág.
De míg kivallod, élve megfeszítelek
Mindötöket, s akkor fogjátok tudni mind,
Hogy honnan várhatjátok el jutalmatok,
S hogy mindenhol még nyerni sem kívánatos.
Gaztett jutalma, még megláthatod te is,
Ritkán vezet haszonra, ám több kárt okoz.

ŐR Engedsz beszélni, vagy forduljak s menjek el?

KREÓN Hát nem tudod, hogy fáj nekem minden szavad?

ŐR Füledbe vagy lelkedbe mart inkább e szó?

KREÓN Mit méricskéled, hol s hogyan fáj bánatom?

ŐR A tettes bántja lelkedet meg, én füled.

KREÓN Világra is fecsegni jöttél csak talán.

¹² *ha még ugyan Zeuszé a tisztelet* - fenyegetés: „amilyen biztos, hogy tisztetem Zeuszt, olyan biztos, hogy megbüntetek, ha...”

ŐR De annyi szent: a gaztettet megtenni nem.

KREÓN Képes vagy rá, pénzért eladva lelkedet.

ŐR Haj, baj,
Kitől itéletet remélsz, itél balul.

KREÓN Játsszál a szóval, ám ha nem kerítitek
Elő a tettest, elmondhatjátok ti is:
A kapzsiság csak bajt okoz, ha balkezes.

Kreón a palotába megy

ŐR A legjobb volna megtalálni, csakhogy az
Szerencse dolga, hogy meg tudjuk fogni őt.
Biztos csak egy: nem láttok többet engem itt,
Hiszen reményemen felül történt az is,
Ha most innét az istenek kimentenek.

Az őr oldalt távozik

KAR Sok van, mi csodálatos,
De az embernél nincs semmi csodálatosabb.
Ő az, ki a szürke
Tengeren átkel,
A téli viharban
Örvénylő habokon,
S Gaiát, a magasztos istennőt,
Zaklatja a meg megújulót
Évről évre az imbolygó ekevassal,
Fölszántva lovával a földet.

Szárnyas madarak könnyűszívű
Népére, az erdő vadjaira
Készíti a hurkot,
A sósvizü tengerben lakozó
Halakat hálóval fogja meg
A férfi, ki ésszel él.
Szolgáivá tette okos leleménnyel
A hegyek meg a rétek állatait,
A lobogóhajú paripának és a bikának
Nyakába vetette igáját.

És a beszédet és a széllel
Versenyző gondolatot meg a törvényt
Tanulja, a városrendezőt,
Lakhatatlan szirteken
Tűző nap forró sugarát s a fagyot
Kikerülni ügyes, mindenben ügyes,
Ha akármilyen jön, ám a haláltól
Nem tud menekülni,
De gyógyírt a nehéz nyavalyákra kigondol.

Ha tud valamit valaki,
Mesteri bölcslet, újszerűt,
Van, ki a jóra, van, ki gonoszra tör vele.
Ki a földnek törvényeket ad,
Jogot, mit az isteni eskü véd,
Az a városban az első; de hazátlan,
Akinek jó, ami nem szép.
Tűzhelyemnél nincs helye,
Ne ossza meg tervét sem az velem, ki így cselekszik.

Az őr jön, Antigonét vezetve

KARVEZETŐ Mit látok? Nem, nem hihetem.
De ha látja szemem, hogyan
Mondjam: e leány nem Antigoné?
Boldogtalan,
A boldogtalan Oidipusz leánya,
Mi ez itt? Csak nem szegted meg a törvényt,
A királyi parancsot balgatagon,
S ezek itt fogtak s idehoztak?

ŐR Ím, itt e lány, a tettet ő követte el,
A sírnál tetten értük. Ám hol van Kreón?

KARVEZETŐ Kilép a házból s éppen jókor van újra itt.

Kreón kilép a palotából. Néhány szolga kíséri

KREÓN Mi az? Mi fordulat kívánja jöttömet?

ŐR Uram király, ember ne esküdjék soha,
Szavára cáfol új tapasztalás. Magam
Most hajtogattam csak, hogy többé nem jövök
Feléd se, mert mint bőszi vihar törtél reám.
A meglepő, a cseppet sem remélt öröm
Minden gyönyörnél többet ér, és így esett,
Hogy esküm ellenére itt vagyok megint,
A lányt vezetve. Akkor fogtam éppen el,
Hogy rendezgette még a sírt. E küldetést
Nem kocka róttá rám: magam fedtem fel őt.
Most itt a lány, én átadom, király ítélj
Felette, mint akarsz, de én szabad vagyok,
S nincs már jogod reám kiszabni büntetést.

KREÓN Látom, hozod, de hol s hogyan találtad őt?

ŐR Mit mondjak még? A férfit ez temette el.

KREÓN Amit mondasz, való? Nincs benne tévedés?

ŐR Magam láttam, hogy eltemette azt, akit
Te eltemetni tiltasz. Ez se nyílt beszéd?

KREÓN S hogy lested meg, hogy tudtad tetten érni őt?

ŐR

Elmondok én mindent, ahogy történt. Kemény Szavadtól megrémítve mentem innen el, Mentünk a port a hullárról lesöpreni, S az oszló holttetem pőrén maradt megint. Majd szél iránt ültünk a szikla oldalán, Hogy átható bűzét ne hozza ránk a szél, S virrasztottunk s egymásra szórtuk szitkaink, Hogy mostan egyikünk se hagyja el magát. Soká tartott ez így, mindaddig; míg a nap Fényes korongja nem delett fejünk felett S a hőség égetett. De akkor hirtelen A földtől égig örvénylő porfogatag Viharzik át a síkon, megcsufolva fák Lombját az erdön, megtelik minden vele, A föld, az ég, be kellett hunyni két szemünk. Az isten küldte és soká tartott e vész, S hogy elmúlt, ott állt már a lány; keservesen Panaszkodott; mint vijjogó madár, mikor Fészkén fiókáit meg nem leli. A puszta testet megpillantva, így a lány Hangosan feljajdult s nehéz, nagy átkokat Mondott a kézre, mely meg merte tenni azt. S kezében hozva gyorsan új homokcsomót, Magasra tartva szépmivű bronz korsaját, A hármas áldozattal vette őt körül.¹³ Előre léptünk, látva ezt, s megfogtuk őt, Mint szép, de félelmet nem ismerő vadat, Úgy olvastuk fejére ezt s a hajnali Tettet, de semmit nem próbált tagadni sem. Nekem pedig bánat s öröm keverve jut: Kimásztam én a bajból és ez jól esik, De rosszul, bajba vinni azt, kit kedvelünk. Ám semmi nem lehet, magamnak fontosabb, Mint az, hogy én épen megmentsem bőrömet.

KREÓN

(Antigonéhez) S te állsz csak itt fejed lehajtva, szólj te már, Elvállalod, hogy megtetted, vagy cáfolod?

ANTIGONÉ

Elvállalom s tagadni nem fogom soha.

KREÓN

(az őrhöz) Hordd el magad, mehetsz, amerre épp akarsz, Te már a súlyos vád alól felmentve vagy.

Az őr távozik. - Antigonéhez

De szólj te, csak beszédedet rövidre fogd: Tudtad, hogy ezt megtenni megtiltottam én?

ANTIGONÉ

Tudtam, hiszen hirdették úton-útfélen.

KREÓN

S mégis törvényemet meg merted szegni te?

¹³ *hármas áldozattal vette őt körül* - azaz tejből, mézből és borból álló áldozattal.

ANTIGONÉ

Hiszen nem Zeusz volt az; ki így rendelkezett,
S az alvilági istenek között lakó
Diké sem szab nekünk ilyen törvényeket.
Parancsaidban nem hiszem, hogy oly erő
Lehet, mely engem istenek nem változó
Íratlan törvényét áthágni kényszerít.
Mert nem ma vagy tegnap lépett életbe az,
De nincs ember, ki tudná, hogy mióta áll.
Az istenek ne mérjenek rám büntetést:
Embertől nem félek, bármily tervet kohol.
Azt rég tudom, hogy meghalok, még akkor is,
Ha tőled nem hallom, s ha tán idő előtt
Halok meg, én még avval is csak nyerhetek.
Hiszen, ki annyit szenvedett, miként magam,
Amíg csak élt, halálával mit veszthet az?
Azért hogy ily sors vár rám, nem panaszkodom,
De hogyha az, kit szült az én anyám, halott,
És túrnöm kell, hogy nincs, ki eltemesse őt,
Az fájna nékem, ámde ez cseppet se fáj.
S ha úgy hiszed te, hogy lépésem balgaság,
Csak balga ér e balgaságon engemet.

KARVEZETŐ

Érdes beszédű apja érdes lánya ez,
Már látom én, a baj se hajlította meg.

KREÓN

Még megtudod, kibem kemény az indulat,
Legkönnyebben bukik, s a vas, habár erős,
S imént kohó tűzében izzott, láthatod,
Ridegségében legkönnyebben eltörik.
A zabla is kicsiny; s tudom, megfêkezi
Szilaj lovak vadságát. Az nem is való,
Hogy fennhéjázva szóljon az, ki szolga csak.¹⁴
E lány a gögösséget úgy tanulta ki,
Hogy városunk törvényén tette túl magát;
Gőgjének az már második próbája volt,
Hogy bűnös tett után büszkén nevetni tud,
Ő lenne férfi és nem lennék férfi én,
Ha ily kemény dacot hagynék büntetlenül.
Testvérem lánya bár, a Zeusz-oltár körül¹⁵
Minden rokon között legkedvesebb rokon,
A legrosszabb halált el nem kerülheti,
Hugával együtt, mert én ezt is vádolom,
A temetés tervéről biztosan tudott.
Hívjátok őt is, ott benn láttam én imént
S feltűnt zavart és réveteg tekintete.

¹⁴ *ki szolga csak* - nem szó szerint értendő; Szophoklész azt akarja érzékeltetni, hogy Kreón korlátlan úrnak tekinti magát.

¹⁵ *a Zeusz-oltár körül* - Zeusz itt mint a vérségi, kapcsolatot védő isten szerepel, akárcsak lentebb: Zeuszt, törzse istenét.

A lélek gyakran, mint a tolvaj tetten ért
 Büntársa, sötét tervek árulója lesz.
 Gyűlölni mégis azt tudom legjobban én,
 Ki, hogyha tetten érik, nagyra van vele.

ANTIGONÉ Kezedre adtak s meghalok - többet kívánsz?
 KREÓN Nem én, ha ez meglesz, mindent elértem én.

ANTIGONÉ Mit vársz tehát? Amint nekem minden szavad
 Terhemre van, s míg élek csak, terhemre lesz,
 Mit én még mondhatok, neked sem tetszik az.
 Bizony dicsőbb nevet nem is szerezhettek,
 Mint avval, hogy testvérem eltemettem én.
 Itt is dicsérmének szívük szerint ezek,
 Ha félelem nem volna nyelvükön lakat.
 A zsarnokság viszont könnyebben boldogul,
 Amit csak kedve tartja, mondhat és tehet.

KREÓN Te látod így, Kadmosz népében senki más.
 ANTIGONÉ Látják ezek, de ajkuk tetszésedre les.
 KREÓN S te nem szégyelled, hogy másként gondolkodol?
 ANTIGONÉ Testvérért gyászt viselni szégyen nem lehet.
 KREÓN Hát nem testvér az is, ki szembeszállt vele?
 ANTIGONÉ Édes testvérem, egy anyánk volt, egy apánk.
 KREÓN Iránta hát miért vagy kegyelettelen?
 ANTIGONÉ Nem vádolhatna evvel az, ki sírbaszállt.
 KREÓN Hogyan, ha egyként gyászolsz meg jót és gonoszt?
 ANTIGONÉ Ki meghalt, testvérem volt és nem szolga volt.
 KREÓN Hazánk feldúlni jött ez, védelmezte az.
 ANTIGONÉ De mégis, Hádész egy törvény szerint ítél.¹⁶
 KREÓN Egyforma sorsot mégse nyerhet jó s gonosz.
 ANTIGONÉ Ki tudja, hátha ott lent ez tisztán marad?
 KREÓN Az ellenségből holtában se lesz barát.
 ANTIGONÉ Gyűlölni nem születtem én, szeretni csak.
 KREÓN Menj hát utánuk és őket szeresd alatt,
 De míg én élek, nem lesz asszony itt az úr.

Iszméné kilép a palotából

KAR Immár a testvérét szerető
 Iszméné a kapun kilép,
 Szemöldöke felhője borul piros

¹⁶ *Hádész egy törvény szerint ítél* - azaz mindenkinek meg kell halnia, ha ellenség, ha jó barát.

Arcára sötéten
S könny gördül végig a kedves arcon.

KREÓN *(Izménéhez)* Szólj hát, ki mint kígyó csúsztál házamba be,
S titkon szívta vérem s nem vettem észre sem,
Hogy trónom két megrontóját táplálom én,
Szólj hát, a temetésen résztvettél te is,
Vagy hogy nem is tudtad, megesküszöl reá?

ISZMÉNÉ Megtettem én is azt, mit ő: mindenben egy
Szándék vezet s a büntetést is vállalom.

ANTIGONÉ Csakhogy vállalni nincs jogod, mivel te nem
Jöttél velem s én nem közösködtem veled!

ISZMÉNÉ De most, hogy bajba jutsz, nem restelek veled
Hajózni egy hajón a szenvedés felé.

ANTIGONÉ Ki tette volt, tanú reá az Alvilág.
De az, ki csak szóval szeret, nem kell nekem.

ISZMÉNÉ Ne tedd velem, hogy meg ne halhassak veled,
Halott testvérünket megengesztelve így.

ANTIGONÉ Kezed nem osztozott a tettben, most se kérj
Közös halált. Elég, ha meghalok magam.

ISZMÉNÉ De nélküled maradva élnem is mit ér?

ANTIGONÉ Kérdezd Kreónt, adtál szavára eddig is.

ISZMÉNÉ Miért bántasz? Nem tettem semmit ellened.

ANTIGONÉ Fáj nékem is, ha rajtad gúnyolódni kell.

ISZMÉNÉ Mégis mit tudnék most kedvedre tenni még?

ANTIGONÉ Mentsd meg magad! Nem nézem én irigyen ezt.

ISZMÉNÉ Ó, jaj nekem, hát sorsodat nem oszthatom?

ANTIGONÉ Én meghalok s te azt választottad, hogy élj.

ISZMÉNÉ Nem mondhatod, hogy nem figyelmeztettelek.

ANTIGONÉ Te itt ezekre, én azokra gondolok.¹⁷

ISZMÉNÉ No látod, bennem s benned egy a tévedés.

ANTIGONÉ Vigasztalódj. Te élsz, de bennem rég halott
A szív: halottaimnak tartozom vele.

KREÓN Eszét veszté e két leány szemlátomást,
Egyik csak most, a másik már mióta él.

ISZMÉNÉ Ne várd király, hogy az, kit ennyi bánat ért,
A józan ész meg tudta mindig tartani.

KREÓN Te elvesztetted s önként vállalnád a bajt.

¹⁷ *én azokra gondolok - a halottakra.*

ISZMÉNÉ Magányos életem mit ér önélküle?
 KREÓN Óróra már ne is beszélj: nem létezik.
 ISZMÉNÉ Csak nem ölöd meg tenfiad menyasszonyát?
 KREÓN Kivüle is van föld, amely szántásra vár.
 ISZMÉNÉ De nem, kit ő is úgy szeretne, más leány.
 ANTIGONÉ Ó, kedves Haimón, tégedet gyaláz atyád.
 KREÓN Rossz nő az én fiamnak nem lesz hitvесе.
 Érted s szerelmedért túlsok beszéd ez is.
 ISZMÉNÉ Hát mátkájától megfosztod saját fiad?
 KREÓN A kettejük frigyét Hádész oldozza fel.
 ISZMÉNÉ Ugy döntöttél, látom, hogy meg kell halnia.
 KREÓN Úgy látom én is. *(A szolgálákhöz)* Mit haboztok, szolganép?
 Fogjátok és vigyétek. Mind a két leányt
 Szorosra fogva kell őriznetek, mivel
 A bátrak is megfutni készek, látva, hogy
 Már életükhöz ér az üldöző halál.

A két leányt elvezetik

KAR Boldogok, kiket nem látogat meg életükben sorscsapás,
 Mert akiknek isten rázta meg palotáját,
 Nemzedékről nemzedékre kúszik házukban a romlás,
 Mint hullám a tengeren,
 Hogyha thrák szelek zavarják
 S felkavarják, végigfutva rajta, a mélységeket,
 Mély örvényből hömpölygetve
 Sós és szennyes áradást,
 S zúg a szélcsapkodta, hullámverte partok sóhaja.

Ósidőkből száll a Labdakidák házára szemünk előtt
 Holt apákról, kik nem menthették fel ivadékukat,
 Szenvedésre szenvedés, így mérte rá valamely isten
 És nincsen feloldozás.
 Most a legvégső gyökérre,
 Mely még Oidipusz házának új derűs tavaszt ígért,
 Vérszomjas sarlót emelnek
 Alvilági istenek,
 Tőlük jött e lélekrontó, észet megbontó örület.

Hol van Zeusz, te szent erőddel
 Megmérkőzni büszke férfi?
 Mert a mindent ellankasztó álom sem bénítja meg.
 Hónapok szünetlenül
 Jönnek, mennek, ám időtlen
 Olümposzi ragyogásban
 Vagy nem vénülő király.

Tegnapon s a holnapon
És a messze eljövendón
Egy a törvény: nincs halandó,
Ki az életet baj nélkül éli végig, bárhol él.

Messze jár a jó reménység,
Embernek gyakorta áldás,
Ámde gyakran könnyelmű vágyakkal hálójába csal,
S addig észre sem veszik,
Mig parázsra lép a lábuk.
Aki mondta, bölcsen mondta,
S mint igaz szó szállt reánk,
Hogy a rosszat érzi jónak
Az, kinek lelkét az isten
Űzi pusztulás felé,
Ámde baj nélkül csak kurta perceket fog élni az.

Jön Haimón

De jön épp Haimón, gyermekeid
Közt a legifjabb. Hallotta talán már
Mátkája, Antigoné
Sorsát s a kijátszott
Szerelmet siratja el ő is?

KREÓN

(a karhoz) Minden jósnál jobban megtudjuk ezt hamar,
(Haimónhoz) Fiam, csak nem haraggal jössz atyád elé,
Választottadra mért ítéletem miatt?
Ha bármit is kell tennem, hű fiam maradsz?

HAIMÓN

Apám, tiéd vagyok, te tűzöl célt elém
S tanácsaid követni mindig kész vagyok.
Mert nincs szerelmi frigy; mit többre tartanék,
Mint azt, hogy életem vezesd jóságosan.

KREÓN

Igy is kell mindig érezned, fiam, s apád
Szándékát minden másnál többre tartanod,
Azért imádkoznak méltán a férfiak,
Hogy engedelmes gyermeket neveljenek,
Ki szembenéz ellenfelükkel s tiszteli
Atyjának jóbarátait sajátjaként.
De az, ki engedetlen gyermeket nevel,
Csak bajt idéz saját fejére, s evvel is
Ellenfelének gúnykacajra nyújt okot.
Ó, gyermekem, ne add el józanságodat
Asszony szerelméért, de védj eszedbe jól,
Hogy még az ölelése is fagyot lehel,
Ha rossz asszonnal osztottad meg ágyadat.
A legnagyobb sebet gonosz barát üti.
Köpj hát utána s küldd mint ellenségedet
Hádészba ezt a lányt, keressen férjet ott.
Kezem között bizonyosság arra van, hogy ő

Ellenszegült, egész városban egymaga.
A nép hazugságon ne fogjon engemet,
Inkább haljon meg ő. Zeuszt, törzse istenét
Hívhatja már. Ha tűröm azt, hogy egy rokon
A rendet bontsa, mit mer az, ki távol áll?
Ki helyt tud állni férfimódra otthon is,
Igazságosnak az s csak az mutatkozik
A város életében is. Megbízom én
Az oly parancsnokban, ki szót fogadni tud,
Ha kormány mellé rendelik, s vihar ha jó,
Bátran kitart helyén és rendületlenül.
Törvényt ki sérti s méghozzá szándékosan,
Vagy azt gondolja, hogy parancsolhat nekünk,
Az én helyeslésemmel nem találkozik,
Akit királlyá tett a nép, követni kell
Minden szavát, legyen jogos vagy jogtalan.
Mert fejetlenségénél nincs nagyobb veszély,
A városok pusztulnak, házak általa
Dőlnek romokba, és baráti fegyverek
Kicsorbulnak. De hogyha elvállalt a nép
Fegyelmező hatalmat, az megmentheti,
Ezért meg kell a város rendjét védeni,
S hogy asszonykéz megbontsa, hagyni nem szabad,
Ha meg kell lenni, győzzenek le férfiak,
De asszony rabjának ne mondjanak soha!

KARVEZETŐ

Nekünk, ha meg nem lopta értelmünk a kor,
Tetszett minden szavad, bölcsen beszélsz, király.

HAIMÓN

Atyám, az emberész az istentől való,
S ennél nagyobb kincset képzelni sem tudok.
Hogy tán beszédedben hibát találok én,
Nem mondhatom s nem is szeretném mondani.
De felmerülhet másban is jó gondolat.
S nekem talán előnyöm az, hogy láthatom,
Mit is cselekszik és miket beszél a nép.
Mivel tekintetedtől fél a nép fia,
Nem mondja, mit te nem szeretsz meghallani.
De én homályban élek és kihallgatom,
Hogyan siratja már a város ezt a lányt,
Ki bár a legjobb minden asszonyok között,
Dicső tettéért rúdul kell meghalnia.
Hisz édes testvérét temette el, mikor
Véres csatában elbukott, s nem hagyta, hogy
Szétmarcangolja dögmadar s falánk ebek.
Ily tettéért arany jutalmat érdemel -
Mondják a némaságot meg-megtörve már.
Atyám, kísérje jó szerencse lépteid,
Ennél nincsen számomra semmi fontosabb.
Fiúnak atyja boldogságánál van-é

Nagyobb öröm, s ennek, ha boldogul fia?
Csak bár egyetlen elvedről tennél le már
Hogy más okos beszédét meg se hallgatód,
Mert az, ki mindig csak saját eszére ad,
S úgy véli, másnak nyelve sincs és lelke sincs,
Üres fejűnek gyakran az mutatkozik,
Bölcs ember az, ki másoktól tanulni tud,
És semmi hűrt meg nem feszít túlságosan.
Megláthatod, ha jó a téli áradás,
A hajlékony fa el nem veszi ágait,
A másik nem hajlik s tövestül pusztul el.
Vagy nézz vihartól vert hajót, a túl erős
Deszkázat el nem enged, ez fordítja fel,
S úgy imbolyog a pusztulás felé.
Engedj a jó tanácsnak és másíts a szón.
Ha véleményemet, habár ifjabb vagyok,
Elmondanom szabad: legjobbnak tartanám,
Ha már mindentudónak születne meg
Az ember, ám ha nincsen így, mert nincsen így,
Jó még az is, ha más szavára hallgatunk.

KARVEZETŐ

Uram király; mindketten jól beszéltek,
Hallgass reá s ő is hallgatni fog reád.

KREÓN

Csak nem fogunk öreg korunkra még ilyen
Ifjú legénykétől tanulni bármit is?

HAIMÓN

Semmit, mi helytelen. Ha ifjú is vagyok,
Korom ne nézd, inkább a szót magát tekintsd.

KREÓN

A rendbontók ügyében mersz emelni szót?

HAIMÓN

Gonosztevők mellé evvel sem álltam én.

KREÓN

Gonosztevőnek nem mutatkozott e lány?

HAIMÓN

A nép a városban nem ezt rebesgeti.

KREÓN

Talán a nép határoz abban, mit tegyek?

HAIMÓN

Hogy ez mily éretlen beszéd, nem látod át?

KREÓN

E föld királya más, vagy én uralkodom?

HAIMÓN

Nem város az, mi egy ember tulajdona.¹⁸

KREÓN

Kié a város? Nem királya birtoka?

HAIMÓN

Ám akkor légy király a puszta föld felett.

KREÓN

Nyilvánvaló: a nő pártjára állt ez itt.

HAIMÓN

Akkor te nő vagy, mert én csak rád gondolok.

KREÓN

Gonosz fiú, atyáddal perbe szállni mersz?

¹⁸ *Nem város az, mi egy ember tulajdona* - Haimón a demokrácia és az egyeduralom ellentétére utal.

HAIMÓN Mert látnom kell, hogy jogtalanságot teszel.

KREÓN Tekintélyem megóvni volna jogtalan?

HAIMÓN Az istenek tekintélyét sérted vele!

KREÓN Gyalázatos beszéd, a nő hálózta be!

HAIMÓN De én gonosztett hálójába nem jutok.

KREÓN Hiszen minden szavad csak őérette van.

HAIMÓN Érted s értem s a síri istenek miatt.

KREÓN Asszony bolondja, csak nekem ne hízelegj!

HAIMÓN Te csak beszélsz s mást meghallgatni sem kívánsz?

KREÓN Nem éred el, hogy éljen s hitvesed legyen.

HAIMÓN Mást is megöl halála,¹⁹ hogyha meghal ő.

KREÓN Még fenyegetni mersz te engem, szemtelen?

HAIMÓN Ennek nem szemtelenség ellentmondani.

KREÓN Ebből is sírva fogsz kijózanodni még.

HAIMÓN Apám ne volnál, mondanám, hogy nincs eszed.

KREÓN Igen? Hát, esküszöm, te nem soká örülsz,
Hogy így gyalázhatsz engemet büntetlenül.
(*A szolgálkhoz*)
Hozzátok hát az undok nőszemélyt ide,
Haljon meg itt mindjárt a vőlegény előtt!

HAIMÓN Nem, nem, ne képzeld, hogy szemem láttára fog
Meghalni ő! Hanem szemed se látja már
Az én arcom többé, keress barátokat,
Akik hajlandók túrni őrjöngésedet. (*El*)

KARVEZETŐ: Fiad vad indulatban ment el, ó király.
S az ő korában ez veszélyes is lehet.

KREÓN Tehet s gondolhat már emberfelettit is,
A két leány sorsát nem változtatja meg.

KARVEZETŐ Hát mind a két leánynak meg kell halnia?

KREÓN Az ártatlannak nem, valóban jól beszélsz.

KARVEZETŐ S milyen halálra szántad azt a másikat?

KREÓN Embernemjárta pusztaságba elviszem,
És ott a szirtodúba zárom élve őt,
S melléje ételt éppen annyit tétetek,

¹⁹ *Mást is megöl halála* - Haimón arra céloz, hogy követni fogja Antigonét a halálba, de Kreón félreérti, és magára vonatkoztatja szavait.

Hogy városunk a vér bűnétől ment legyen,²⁰
Ott kérje Hádészt - mert az istenek közül
Csak őt szolgálta²¹ - hogy megmentse életét,
S ha nem, hát megtanulja végre, hogy milyen
Hiába volt mindig Hádészt szolgálnia. (El)

KAR

Erősz, te legyőzhetetlen,
Erősz, ki a zsákmányodnak esel,
Ki a lányka szelíd arcán
Lelsz pihenőt,
Bejárod a tengereket s a paraszti tanyákat,
És meg nem menekülhet előled
Isten se, halandó sem, s az eszét vesztette el az, kit elérsz.
Igazszívű embereket te
A bűn gyalázatába viszel,
Te most e családban a békét
Megzavarod,
Hogy győzzön a vágy, mit a lány szeme kelt, szerelmet ígérve,
S az örök törvény trónjára felüljön,
Igy játszik, mert nincs ki legyőzze, az isteni Aphrodité.
De már magam is áthágom a törvényt,
Mikor ezt látom, mert nem tudom
Feltartani többé könnyeimet,
Látván, hogy a minden élő közös
Nászágya²² felé megy Antigoné.

Az utolsó sorok közben Antigonét elővezetik a palotából

ANTIGONÉ

Látsatok engem, ó hazám polgárai,
Hogy indulok én ez utolsó
Utamra, utószor
Látva a nap fényét,
S aztán soha többé. Az egy közös úr,
Hádész engem élve hajt
Akherón partja felé.
Menyegzőt nem értem én,
És nekem nem zeng a nászdal,
Engemet eljegyzett Akherón.

KAR

De mégis dicsőséggel koszorúsan
Indulsz a halotti sötét felé,
Mert nem sorvasztott a nehéz kór,
S kard nem ütött rajtad sebet,

²⁰ *Hogy városunk a vér bűnétől ment legyen* - a görögök hite szerint az éhhalálra ítélték vére az ítélet hozójára szállt: Kreón azzal hárítja el magától és a várostól a felelősséget, hogy jelképesen némi élelmet adat Antigoné sziklabörtönébe.

²¹ *az istenek közül Csak őt szolgálta* - azzal, hogy annyira a szíven viselte Polüneikész elhantolását.

²² *minden élő közös Nászágya* - a sír.

A saját törvényed viszs a halandók
Közt egyedül mégy élve az Alvilágba.²³

ANTIGONÉ
Hallottam, hogy pusztult a szegény
Fríg Niobé,
Szipülosz magas ormán,
Kit a durva kemény kőszikla, akár
A borostyán nőtt körül,
S beszél a hír,
A hó meg a záporosó veri egyre,
Míg maga is megolvad,
S szomorú szempillája alól a könny a nyakára özőnik.
Őhózzá hasonlóvá tesz engem a sors.

KAR
Márpedig ő istennő: isteni sarj,
És mi emberek vagyunk.
Nagy szó az, hogy az elmúlásban
Isteni sorsból ad részt neked
Életed és azután a halálad.

ANTIGONÉ
Még gúnyolnak is engemet, ó, halljátok, istenek!
Mevárnád legalább, amíg
Eltűnök s ne szemembe mondd!
Ó hazám, kincses hazám
Polgárai, férfiak!
Ó jaj,
Diké forrásai, Thébai
Ligetében szép szekerek,
Legyetek ti tanúk,
Hogy nincsen, ki megsirasson, és milyen hallatlan új
Törvény kényszerít a szörnyű sírbörtönbe engemet!
Én, én nyomorult,
Kit az élők kivetettek,
S nem fogadnak be a holtak.

KAR
Bátorságod messze ment,
Diké büszke orma ellen
Mertél törni, gyermekem,
S most atyád sorsában osztozol.

ANTIGONÉ
Ahhoz nyúlsz, ami legjobban fáj énekem:
Balsorsa atyámnak,
Mindnyájunk, a dicső
Labdakidák
Súlyos végzete.
Ó jaj,
Átkozott nászágya anyámnak,
Melyben önfíát ölelte,
Az én szegény apámat,

²³ *egyedül mégy élve az Alvilágba* - a kar Antigóné sziklabörtönére céloz, ahová élve kell leszállnia, hogy aztán a sírja legyen.

S én, nyomorult, én lettem a gyermekük.
Átok alatt, nászból kimaradva, megyek magam is ma közéjük,
Ó jaj, nyomorult
Nászra találtál, testvérem, apám,²⁴
S engem sújtasz még a halálon túl is.

KAR

Szép a jámbor kegyelet.
Ám kinek hatalma van,
Nem tűri, hogy ellentmondjanak.
Te magad vállaltad a halált.

ANTIGONÉ

Barát se kísér, nász dal se kísér,
Nyomorultul hurcolnak el, vár ez az út,
És nekem szegénynek már a nap szentséges fényét
Látnom sem szabad soha,
S nincs barátaim között, halálomon ki könnyet ejt.

Kreón visszajön

KREÓN

Mit gondoltok, ha meg lehetne váltani
Halált a jajgatással, véget érne-e?
Még mindig nem vittétek el? Beboltozott
Sírbarlangjába téve, mint parancsolom,
Hagyjátok ott magára s haljon meg, ha kell,
Vagy éljen bár és ülje titkos lakzóját.
Mert vérbűnt érte én magamra nem veszek,
De nem tűröm, hogy egy nap süssön rám s reá.

ANTIGONÉ

Ó sírom, nászszobám, te föld odvába vájt
Örök tanyám, immár elindulok feléd,
S szeretteim felé, mert Perszephassza már
Legtöbbjüket halott népébe vette fel.
Közéjük most utolsónak megyek magam,
Pedig lett volna még az élethez jogom.
Megyek tehát s számomra egy remény maradt:
Hogy kedvesen fogadnak ott apám s anyám,
S kedves testvérem, kedvesen fogadsz te is,
Hiszen mikor meghaltatok, saját kezem
Megmosdatott s adott rátok halotti díszet,
S a sír fölött áldoztam is, Polüneikész,
Azt is, mit szenvedek, térted szenvedem,
Bár az, ki józan, csak helyesli tettemet.
Hiszen lett volna bár a gyermekem halott,
Vagy volna férjemé az oszló holttetem,
A várossal talán nem szállok szembe én.
Miféle törvény kényszerít ezt mondanom?
Hiszen férjem helyett másik férjem lehet,
S ha elvesztettem, más férjemtől gyermekem,
De hogyha Hádész rejti már apám s anyám,

²⁴ testvérem, apám - Oidipusz: mint Iokaszté férje, apja is, mint Iokaszté fia, testvére is Antigonénak.

Már nem születhet testvérem többé soha.
Ez volt a törvény, mely mindenki más fölé
Téged helyez, de bűnnek tartja ezt Kreón,
Testvérem, s vakmerő gonosznak engemet.
Most megragad kezemnél fogva s elszakít
Az élettől, mely náaszt ígért, már nem fogok
Hitvest ölelni és táplálni gyermeket,
Kifosztva mindenből, baráttalan megyek
Tovább s bár élek még, a holtak odva vár.
Az istenek melyik törvényét hágtam át?
Hogy nézzek már az istenekre én, szegény?
Szövetségest ugyan kibem remélhetek,
Ha így jutalmazták meg jámborságomat?
Ha mégis istenek szemében így helyes,
A szenvedésben ismerem fel vétkeimet.
Ha meg nem én, de itt ezek vétkeztek, úgy
Csak azt szenvedjék, mit rám mértek jogtalan!

KARVEZETŐ

Még most is a lányt az előbbi vihar
Sodorja magával.

KREÓN

Megbánják azok ezt, hiszem,
Akik elhurcolni haboznak őt!

KARVEZETŐ

Jaj, már a halál közeledtét
Jelenti e szó.

KREÓN

Egy szóval sem hitegethetlek,
Hogy tán e leány sorsa egyéb lenne.

ANTIGONÉ

Thébai földje, atyáim
Városa, ősi istenek,
Visznek már, nincs haladék.
Lássátok, Thébai fejedelmei,
A királylány, az utolsó
Mit szenved és milyen emberek
Büntetik istenes életéért.

KAR

Túrta a szépalakú Danaé is,
Hogy az ércajtó elzárja előle az égi fényt,
Mint sírkamra, de titkos nászszoza lett a szobája,
És királyi származás volt ő is, mint te, gyermekem,
Hű sáfárra bízta rá Zeusz magzatát aranyzuhatag.
A sors hatalmas félelmes hatalom,
Sem kincs, sem Arész,
Sem a bástyatorony, sem a tengerverte hajók
Meg nem menthetnek előle.

Megtört haragos vadsága Drüasz fiának,
Édónok felett ki király volt, ámde kicsinylő
Szóval káromlá Dionüszoszt, s sziklabörtön rabja lett.
Vértől csöpög így s iszonyattól az elvakultság,

Megtanulta saját példáján, amikor
Istent mert illetni gonosz nyelvével,
S istennel telt asszonyokat,²⁵
Meg a fáklya tüzét le akarta
Inteni, és a szelíd fuvolát szerető múzsákat.

Kék szirtek közelében, ahol két tenger
Mossa a Boszporosz partjait meg a thrák
Szalmüdésszoszt, istenük, Árész,²⁶
Phineusz két fiát
Látja kegyetlen sebben,
Mevakítva gonoszszivű mostoha által,
S üres árka szemüknek égre kiált,
Mert kiszúrja kegyetlen
Kéz s a hegyes vetelő.

Sorvadnak, gyászolva saját sorsukat, anyjuk
Sorsát, mert szégyenre születtek,
Bár az Erekhtheidák
Ősi családja a törzsük,
S anyjuk távoli barlangban
Nőtt fel,²⁷ játszótársai vad viharok,
Boreász hegyeken száguldó lánya,
Isteni származás maga is, de mégis,
Őt is utolérték az örök Moirák, leányom.

Antigonét a kardal közben elvezetik. Jön Teiresziasz, a vak jós; egy gyermek vezeti

TEIRESZIASZ	Ó, városunk előkelői, egy uton Ketten jövünk, egy szempár lát kettőnk helyett, Vak ember útját is szolgálja szabja meg.
KREÓN	Mi hír, vén Teiresziasz; mi újságot hozol?
TEIRESZIASZ	Elmondom én, csak megbecsüld a jós szavát.
KREÓN	Hát nem rád hallgattam talán a multban is?
TEIRESZIASZ	Ennek köszönöd, ha jól kormányozod hajónk.
KREÓN	Elismerem, bár én szenvedtem érte meg. ²⁸
TEIRESZIASZ	Légy most is észnél, mert beretvaélen állsz.

²⁵ *istennel telt asszonyokat* - a bakkhánsnőket, akik a dionüszoszi ünnepeken fáklyafénynél és zeneszó mellett vad tánccal hódoltak istenüknek.

²⁶ *istenük, Árész* - mert a thrákok igen harcias nép hírében álltak.

²⁷ *távoli barlangban Nőtt fel* - Boreász a görögök elképzelése szerint a thrákiai hegyek barlangjaiban lakott.

²⁸ *én szenvedtem érte meg* - Teiresziasz az ostrom alatt azt jósolta Thébai lakosainak, hogy Arészt, a háború istenét, emberáldozattal kell kiengesztelniük, különben az ellenség győzedelmeskedik; az önfeláldozó tette csak Kreón fia, Megareusz volt hajlandó.

KREÓN

TEIRESZIASZ

Mi baj? Hideg fut át, ha szád szólásra nyílt!

Majd megtudod, ha végighallgatod szavam:
Ülvén a megszokott madárleső helyen,
Ahol minden madár felettem elrepül,
Egyszerre ritka hang ütötte meg fülem,
Vad hangzavar, vijjognak izgatott rajok,
Véres karommal megy madár ellen madár,
Meghallom én is zúgó szárnycsapásukat.
Elrémülök s mindjárt az oltárhoz megyek,
Tüzében új jelet keresve, ám a füst
Közül Héphaisztosz lángja nem ragyog ki most,
A combok zsírja csak hamúban olvadoz,
Fröcskölve sistereg, magasra felcsapó
Epét szétszóró a tűz, a forró zsír alatt
A combokon már-már a hús is szétfolyik.²⁹
E gyermek itt mindenről tájékoztatott,
Igy tudtam meg, hogy kárbament az áldozat,
Mert engem ő vezet, mindenki mást meg én.
A város ezt a bajt miattad szenvedti,
Mert avval vannak telve mind a szent helyek,
Hogy dögmadár s ebek zsákmánya lett szegény,
Ki elbukott a harcban, Oidipusz fia.
Ezért nem kell oltárainkon áldozat
Az isteneknek, és a tűz hiába ég,
S nekünk már jót sem jelent, madár ha zúg,
Mert ember vérével lakott jól mindegyik.
Gondold meg ezt, fiam, hisz ember vagy te is,
És nincs ember, ki még nem tévedett soha,
De tévedett bár, sorsa nem reménytelen,
Ha bajba jutva nem makacskodik tovább,
S hibáját jóvá tenni jó tanácsra hajt.
Az önhittség nyomán csak balsiker terem.
A holtat hagyd nyugodni már s többé ne bántsod,
Ki úgyis meghalt, azt minek megölni még?
Csak érdekedben mondom ezt, hallgass reám,
A jó tanácsot meghallgatni jóra visz.

KREÓN

Te vén ember, te, mint a célt a céllövők,
Mind célba vesztek engemet, próbát teszel
Rajtam te is mesterségeddel! Rég tudom,
Megalkudott fejem fölött e sok kufár.
Szárdész borostyánkövén kalmárkodjatok,³⁰
Ha minden áron nyerni kell, és India
Aranyhegyén, de eltemetni őt soha

²⁹ *A combokon már-már a hús is szétfolyik* - ez baljós jelnek számított, akárcsak a madarak civakodása.

³⁰ *Szárdész borostyánkövén kalmárkodjatok* - gyanúsítás és fenyegetés egyszerre: „Hiába fizettek le Szárdész sok kincsével, hogy így beszélj, Polüneikészt nem fogom eltemettetni.”

Nem fogja senki, akkor sem, ha szent sasok³¹
Jönnének öt Zeusz trónjához ragadni fel.
Hogy átkot hozna ránk, attól se félek én,
S temetni nem hagyom, s olyat se képzelek,
Hogy istenekre emberről szállhatna szenny.
De sok hatalmas ember elbukott, öreg,
Csúfos bukással, mert abból hasznót remélt,
Hogy szép szavakba rejti csúf szándékait.

TEIRESZIASZ

Hajh!
Ki van, ki tudja még az emberek között -

KREÓN

No mondd ki csak, mi közhelyet tudsz már megint?

TEIRESZIASZ

Hogy legnagyobb kincsünk a bölcs megfontolás.

KREÓN

S meggondolatlanságnál nincs nagyobb hiba.

TEIRESZIASZ

És tőröd mégis azt, hogy ellepett e kór.

KREÓN

A jósnak nem kívánok ellentmondani.

TEIRESZIASZ

Mi mást teszel, ha azt mondog: hazudtam én?

KREÓN

A pénzt szerette mindig mindenütt a jós.

TEIRESZIASZ

S a zsarnokok gyalázaton nyerészkedők.

KREÓN

Nem tudnád, hogy királyodat szidalmazod?

TEIRESZIASZ

Tudom, hisz jóslatom szerint lettél király.³²

KREÓN

Jósolni bölcs, de gabság kedvelője vagy.

TEIRESZIASZ

Te kényszerítesz titkomat kimondani!

KREÓN

No hát beszélj, éppen csak hogy hasznót ne várj.

TEIRESZIASZ

Hogy ebből tőled várhatnék, nem gondolom.

KREÓN

Mert engem meg nem vesztegethet semmi szó.

TEIRESZIASZ

Figyelj tehát minden szavamra: nem soká
Fog körbejárni pályáján a napszekér,³³
S te adni fogsz az ágyékodból származó
Fiakból egyet váltságul halottakért,
Mert mélybe lökted azt, ki fennjárhatna még,
Az élő lelket sírverembe zártad el,
S ki alvilági istenekhez tartozik,
A holtat eltemetni meg nem engeded.
Pedig nincs már hozzá jogod s az égiek
Világához sem tartozik: te ellenük
Támadsz. Erinüszek leselkednek reád,

³¹ *szent sasok* - a sasokat Zeusz szent állatainak tekintették.

³² *jóslatom szerint lettél király* - Teiresziasz sejteti, hogy Kreónt hálából választották királlyá, azért, mert fia feláldozta magát a városért.

³³ *a napszekér* - a görögök hite szerint a napisten szekéren hajtott keresztül az égbolton.

Az istenek küldték ki őket ellened,
Saját bűnöd szerint mérnek rád büntetést.
Figyelj tehát szavamra és ítélj magad,
Pénzért beszélek-é? Mert házad csakhamar
A férfiak s a nők sírása tölti be.
Mert minden városban bosszújuk kelt zavart.
Hol embert marcangolhat szét a vad s az eb,
S a szárnyas dögmadar hoz átkozott szagot
A rét felől a szent városfalak közé.
Te ingerelsz fel és én mint jó céllövő
Szived felé irányítok nyilat s tudom,
Bizton talál, s te elfutnál, de nincs hová.
(Kísérőjéhez)
Most gyermekem, vezess már engemet haza,
Ez meg dühét ifjabbakon próbálja ki,
S szoktassa csendesebb beszédhez ajkait,
És józanabb legyen, mint most mutatkozik.

Teiresziaszt a gyermek elvezeti

KARVEZETŐ Elment, uram, s itt hagyta szörnyű jóslatát,
Pedig, habár sötét hajunk fehérre vált,
Nem emlékszünk egyetlenegy esetre sem,
Hogy jóslatával ő hazugságban maradt.

KREÓN Én is tudom, s ez megzavarja lelkemet.
Engedni oly nehéz, de mégis súlyosabb,
Ha ellenáll az ember és romlásba jut.

KARVEZETŐ Most légy okos, Kreón, Menoikeusz gyermeke.

KREÓN Mit kell hát tenni? Szólj, és én rád hallgatok.

KARVEZETŐ Eredj s hamar bocsásd ki verméből a lányt.
S temesd el illőn azt, ki már holtan hever.

KREÓN Engedjek ebben is, valóban azt hiszed?

KARVEZETŐ Méghozzá tüstént, ó király, az istenek
Bosszúja gyors, a bünt utoléri hamar.

KREÓN Ó, jaj nekem, szívemnek ellenére van,
De hát a végzet ellen nem harcolhatok.

KARVEZETŐ Ne bizd ezt másra, menj hát és tedd meg magad.

KREÓN Ha így van, hát gyerünk,
(Szolgáihoz)
Jertek, szolgák, elő,
Távol s közel ki van, baltát ragadjatok,
Amott a domb, ti arra menjtek hamar.
Ha elhatározásom így megváltozott,
Amit magam kötöttem, most feloldozom.
Borzadva látom, hogy legbiztonságosabb
A fennálló törvényt halálig védeni.

Kreón szolgálival együtt távozik

KAR

Soknevű isten, Kadmosz dicső unokája,
A mennydörgő Zeusz gyermeke,
Te őrzöd a híres Ikariát,³⁴
Oltalmad alatt áll
Démétér sík földje, Eleuszisz,
Mely felvesz mindenkit ölébe,³⁵
Bakkhosz, Thébaiban, a bakkhánsnők
Anyavárosában³⁶ lakozol,
Izménosz hús habjai mellett,
S hol a sárkányfogvetemény kinőtt.

Kétfejű szikla,³⁷ az is rád várakozik,
Lángnyelv villózik alatta,³⁸
Barlangjából nimfák jönnek elő,
Meg a Kasztalia forrás.
Nüsza borostyánnal benőtt
Halmai küldenek el hozzánk,
Meg a part, mely a dús fürtöt neveli
S eljössz megtekinteni
Halhatatlan hangokon
Ünneplő Thébai tereit.
Mert megbecsülöd
Minden városok felett
Villámsujtotta anyáddal,³⁹
Most is, hogy e város
S benne a nép iszonyú kórságra jutott,
Jöjj a magas Parnasszoszon át vagy a zúgó
Tengeren át s hozz tisztulást mireánk.

Tüzet lehelő
Csillagok karát vezeted,⁴⁰
Az éjszaka hangjaira
Te figyelsz, Zeusz gyermeke,
Jöjj te közénk szolgálóiddal, urunk,
Kik téged az éjszaka mámorában,
Pásztorukat, táncolnak egyre körül.

³⁴ *őrzöd a híres Ikariát* - a továbbiakban a kar Dionüszosz néhány híresebb kultuszhelyét sorolja fel.

³⁵ *Mely felvesz mindenkit ölébe* - Eleusziszba messze földről zarándokoltak az emberek.

³⁶ *a bakkhánsnők Anyavárosában* - mert Dionüszosz Thébaiból származott.

³⁷ *Kétfejű szikla* - a kétcsúcú Parnasszosz Thébai közelében.

³⁸ *Lángnyelv villózik alatta* - a jelenséget Thébai lakosai azzal magyarázták, hogy Dionüszosz vonul arra fáklyás kísérelével, a bakkhánsnőkkel.

³⁹ *Villámsujtotta anyáddal* - Dionüszosz anyját, Szemelét, Héra csele folytán Zeusz villáma sújtotta.

⁴⁰ *Csillagok karát vezeted* - a kar ismét a bakkhánsnők éjszakai, fáklyás menetére céloz.

Hírnök jön

HÍRNÖK

Kik lakjátok Kadmosz s Amphión városát,
Higgyétek el, míg él az ember, semmi sincs,
Miért dicsérenem vagy kárhozzatnom lehet.
Szerencse, semmi más, emel s lesujt megint,
Akár a balsorsba jutsz; akár jól megy sorod,
S ki mondaná előre, hogy mi vár reá?
Kreónt irigyelhettem volna még imént,
Az ellenségtől megmentette városunk,
S Kadmosz földjén s egész vidékén lett király,
Családja is virult: nemes, szép gyermekek.
S most mindent elveszít. Hiszen ki nem talál
Az életben többé gyönyört, úgy gondolom,
Nem élő ember az, csak élő holttetem.
Hiába raktad házad kincsekkel tele,
Hiába vagy király, ha már örülni sem
Tudsz semminek. Ha érte boldogságodat
Kell adni, minden más a füst árnyéka csak.

KARVEZETŐ

Királyainkról mily rossz hírt hozol megint?

HÍRNÖK

Meghalt s ezért okolni élöket lehet.

KARVEZETŐ

Kit ölte meg? S ki ölte meg? Beszélj, beszélj!

HÍRNÖK

Haimón halott. Önvére volt a gyilkosa.

KARVEZETŐ

Hogyan? Rokonkezek talán? Saját keze?

HÍRNÖK

Atyját ítélve el, megölte önmagát.

KARVEZETŐ

Ó jós, a jóslatod hamar beteljesült.

HÍRNÖK

S ti adjatok tanácsot, hogy most mit tegyünk.

Eurüdiké cselédeivel kilép a palotából

KARVEZETŐ

Ott látom jönni a szegény Eurüdikét,
Kreónnak hitvesét. Hallotta már a hírt,
Vagy véletlen vezette erre lépteit?

EURÜDIKÉ

Ó, polgárok, hallom, rólam beszéltetek.
Alig léptem ki még, hogy Pallasz templomát
Keressen fel s könyörgésen részt vegyek,
Ajtót nyitok s a záron tartom még kezem,
És akkor baljós hang ütötte meg fülem:
Házunkat ért csapásról szóltatok megint.
Cselédeim karjába félve roskadok:
Miről beszéltetek, mondjátok meg nekem,
Akármilyen van, megszoktam már a szenvedést.

HÍRNÖK

Királynőm, én ott voltam és el is fogok
Beszélni mindent, úgy, ahogy van, szó szerint.
Hogy enyhíthetné sorsodat szép szó, utóbb
Hazugságban maradva? Jobb a nyílt beszéd.

Férjed kísérni voltam én a sík mezőn,
Ahol kutyáktól marcangolva ott hevert
A meggyalázott holttetem: Polüneikész.
Keresztutaknak istenasszonyát⁴¹ s Plutónt
Imával engesztelve, megmosdattuk őt
Jámbor szokás szerint és frissen szagotott
Olajfalombbal fedve hamvasztottuk el,
Sirhalmot is hantoltunk rá hazája szent
Földjéből s már siettünk is tovább a lány
Kemény, halálos nászágyát keresni fel.
Már messziről hangos jajszót hall egyikünk
A fel nem szentelt átkozott sírbolt körül,
Kreón királyhoz fut, hogy megjelentse ezt,
Már hallja ő is, hallja, ám nem érti még,
És vánszorogva lép közel, majd felkiált
Siralmasan: „Balsorsra szánt szegény fejem
Hát jós vagyok? Hát láthatok jövőbe én?
Vagy jártam-é ennél fájdalmasabb utat?
Fiam szavát hallom. Szolgák, siessetek,
A sírbarlangot álljátok hamar körül,
Nyílásáról a sziklát gördítsétek el,
S hatoljatok be, látni, hogy Haimón szavát
Hallom vagy gúnyt űznek velünk az istenek.”
Minden reményt vesztett urunk parancsait
Mi teljesítjük és a mélyben, legbelül,
A lányra bukkanunk, nyakán hurok feszül,
Úgy függ: kötélnek szép fátylát sodorta meg.
Haimón beléje kapaszkodva földre rogy,
Siratva Alvilágra szállt menyasszonyát,
Elátkozott nászágyát, atyja tetteit.
Ez, megpillantva őket, feljajdul, s bemegegy,
S hangos panasszal így szólítja meg fiát:
„Szerencsétlen te, mit teszel, minek vagy itt?
Miért akarnád önmagad megrontani?
Mint istenhez könyörgök, jer velem, fiam!”
De ő atyjára vad tekintettel mered,
Szót sem felel, hanem némán arcába köp,
És kardját két marokra fogja ellene,
Ezt fürgesége menti meg, s akkor szegény
Fiú dühében önmagát pusztítja el;
Saját keblébe mártja fegyverét s a lányt
Magához vonja elhaló karjával is.
Hörög s a torkán habzó vére felbugyog,
S a hófehér arcon bíborcsepp gyöngyözik.
S most fekszenek, halott mellett halottja van,
Igy ülte nászát Hádész házában szegény.

⁴¹ *Keresztutaknak istenasszonyát* - Hekatét; őt azért engesztelték, mert Polüneikész teteme nyílt téren, „útfélen” hevert.

Példája is mutatja: emberek között
Meggondolatlanságnál nincs nagyobb csapás.

Az utolsó szavaknál Eurüdiké, szolgálóival együtt, hirtelen bemegy a palotába

KARVEZETŐ Ez mit jelent megint? Nem szólt egy árva szót
S eltűnt szemünk elől az asszony hirtelen.

HÍRNÖK Ez engem megdöbönt. Avval biztatom
Mégis magam, hogy ennyi nép előtt talán
Szégyellte volna megsiratni gyermekét,
S házában hű cselédek osztják meg vele
A gyászt. Remélem, józansága védi őt.

KARVEZETŐ Azt nem tudom, de hangos jajveszékelés
Sem fojtogathat úgy, miként e némaság.

HÍRNÖK Nézzünk utána hát, a fojtott indulat
Nem rejt-e titkos szándékot szemünk elől?
Való, amit mondasz, jerünk a házba be,
A némaságnak is hatalmas súlya van.

A hírnök bemegy a palotába; Kreón jön, Haimón holttestével

KARVEZETŐ Itt jó a király már, maga hozza,
Saját keze hozza a bűn jelét;
Ha ugyan kimondani nem tilos:
Nem más, maga hozta magára a romlást.

KREÓN Jaj, esztelen ész, amit elkövetett,
Hogyan ölt a merevség,
Látjátok itt azt, aki ölt
És azt, aki meghalt, az apát s a fiút.
Jaj, átkozott parancsaim!
Ó, fiam, én fiatalságod
Siratom, jaj,
Meghaltál, elszállt az erőd,
S nem te, de én voltam, ki megöltelek.

KARVEZETŐ Jaj, látom későn ismered fel, hogy mi jó.

KREÓN Ó, jaj nekem,
Mit szenvedek, hogy megtanuljam! Már tudom,
Hogy isten súlyos kézzel mért csapást az én
Fejemre akkor és vad útvesztőbe vitt,
Lábbal tiporva boldogságom, jaj nekem.
Jaj, jaj, a halandó sorsa a balsors.

Második hírnök kilép a palotából

MÁSODIK HÍRNÖK Uram király, neked minden bajból kijut.
Csak most hozod kezében egyiket, de lépj
A házba s ott elődbe tárul új csapás.

KREÓN Hát érhet még nagyobb csapás? Mi vár reám?

MÁSODIK HÍRNÖK Meghalt halott fiadnak anyja, hitvesed,
Még friss sebében véresen fekszik szegény.

KREÓN Hádész kikötőjét engesztelni hiábavaló,⁴²
Miért, miért vagy ellenem?
Rossz hírt aki hoztál,
Minek, ó, minek is szaporítod a szót?
Halottat ölsz meg vele újra.⁴³
Mit tudsz még mondani újat?
Siratom, jaj,
Anyjával fiamat, hogyan
Ér a halál a halál nyomában!

A palota kapuja feltárul; házi oltár mellett Eurüdiké holtteste válik láthatóvá

KARVEZETŐ Immár megláthatod, nem rejti őt a ház.

KREÓN Ó, jaj nekem,
Szerencsétlenségem, látnom kell ez új csapást.
Mi vár reám, mi balsors várhat még reám?
Szegény fiam holttestét fogja még kezem,
S szememmel látom már másik halottamat.
Jaj, gyermekem, jaj, jaj, szegény anya!

MÁSODIK HÍRNÖK Az oltár mellett friss sebében összerogy,
Sötétülő tekintetét még fölveti,
S Megareuszt, korábban elvesztett fiát előbb,
Aztán meg ezt siratja meg, téged pedig
Mint magzatodnak gyilkosát megátkozott.

KREÓN Ó, jaj, ó, jaj,
Hová legyek, elfog a rettegés,
Miért nem engemet ért a kard?
Ó, én nyomorult,
Jaj, nyomorúság csak a sorsom!

MÁSODIK HÍRNÖK Az már igaz, hogy haldokolva ellened
Mindkét fiad haláláért emel panaszt.

KREÓN Még azt mondd el nekem, hogyan halt meg szegény?

MÁSODIK HÍRNÖK Keblébe önkezével vert vasat, mikor
Megtudta, mily szörnyű sors érte gyermekét.

KREÓN Ó, jaj nekem, én nem okolhatok
Senkit sem magam helyett,
Én öltelek meg, én nyomorult,
Én, én, az igazság ez.
Fogjatok gyorsan, szolgálak, s vigyetek,
Ki semmibb lettem a semminél.

⁴² *Hádész kikötőjét engesztelni hiábavaló* - mert a halál könyörtelen, a halottak úgysem térhetnek vissza.

⁴³ *Halottat ölsz meg vele újra* - Kreón magára céloz: már fia halála is porig sújtotta.

KARVEZETŐ Ha még lehet jóról beszélni ennyi rossz
Között: a bajt lerázni jó, minél nagyobb.

KREÓN Jőjj már, jőjj már,
Tűnj már a szemembe, legszebb
Nap, mely legutolsó
Órámat hozod, ó jőjj,
S több napot aztán már ne is érjek utánad.

KARVEZETŐ Majd erre is kerül sor, ámde rád ma még
Más munka vár: a többit istenekre bízod.

KREÓN Kimondtam, és tőlük se kérek semmi mást.

KARVEZETŐ Ne kérj te semmit, mert mi elvégeztetett,
Halandó ember azt el nem kerülheti.

KREÓN Vigyétek a céltalan életűt,
Akaratlan ötletek meg, fiam,
És tégedet, ó te szegény asszony.
Jaj, merre tekintsek? Az én kezemen
Minden, minden balul üt ki,
Énrám iszonyú sors méretett.

KAR Bölcs belátás többet ér
Minden más adománynál.
Az isteneket tisztelni kell,
Göggel teli ajkon a nagy szavak
Nagy romlásra vezetnek -
S józanná nem tesz, csak a vénség.